

A man and a woman are sitting on a grassy bank overlooking a large body of blue water. The woman is on the left, wearing a black tank top and white shorts, and the man is on the right, wearing a blue and red plaid shirt and white shorts. They are both looking towards the water. The background shows a vast expanse of water under a clear sky.

Kela|Fpa[®]

2023 totu-uudistuksen soveltamiskäytännöt perusosan alentamisen osalta

Toimeentulotukifoorumi 6.5.2024

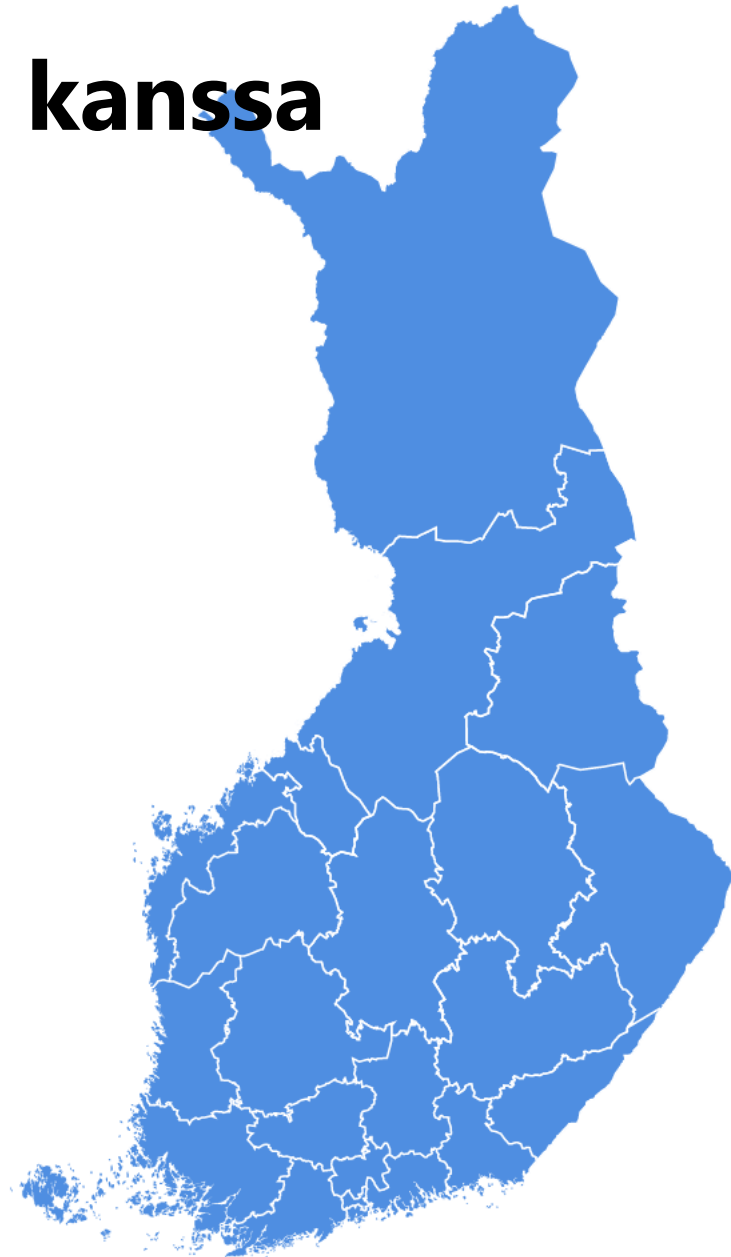
Katariina Rainio

Juristi

Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa

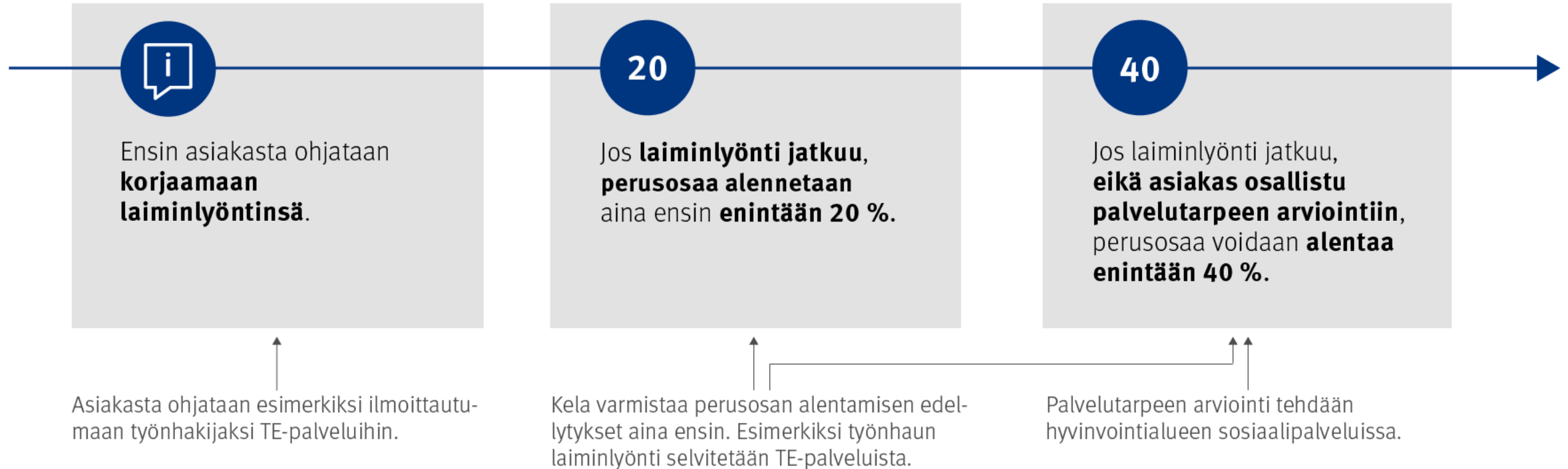
Toimeentulotukilain perusosan alentamisen menettelyä koskevat muutokset 1.1.2023:

- Kela ohjaa asiakkaan palvelutarpeen arviointiin hyvinvointialueelle perusosan alentamisen yhteydessä.
- Huomioita käytäntöjen kehittämisen mahdollisuuksista voimassa olevan lainsäädännön puitteissa.



Perusosan alentamisen prosessi

Asiakas on toiminut esimerkiksi niin, ettei työtä tai julkista työvoimapalvelua ole voitu tarjota. Hän on esimerkiksi laiminlyönyt velvollisuutensa ilmoittautua työnhakijaksi TE-palveluihin.



Asiakas voi ottaa kantaa perusosan alentamiseen aina ennen alentamista. Hyvinvointialue voi antaa perusosan alentamisen harkintaa varten tietoja asiakkaan tilanteesta. Perusosaa ei alenneta, jos se on kohtuutonta tai se vaarantaisi välttämättömän toimeentulon. Jos asiakas korjaa laiminlyönnin, perusosaa ei alenneta.

Kela ohjaa asiakkaan palvelutarpeen arviointiin perusosan alentamisen yhteydessä

Toimeentulotukilain 10 a § 3 mom.

Kun harkitaan perusosan alentamista 10 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa, Kansaneläkelaitoksen tulee aina ennen mainitussa momentissa tarkoitettua perusosan alentamista ohjata asiakas hyvinvointialueen sosiaalihuoltoon sosiaalihuoltolain 36 §:ssä tarkoitettua palvelutarpeen arviointia varten. Kansaneläkelaitoksen on tiedotettava hakijalle etukäteen, että hakija voi välttää perusosan alentamisen toistamiseen osallistumalla palvelutarpeen arviointiin tai muutoin hänen perusosaansa voidaan alentaa 10 §:n 2 momentin mukaisesti.

Kansaneläkelaitoksen tulee antaa hakijalle kohtuullinen aika palvelutarpeen arviointiin osallistumiseen ennen perusosan alentamista.

Tieto palvelutarpeen arvioinnista

- Kun Kela harkitsee, että asiakkaan perusosaa alennettaisiin enintään 40 prosentilla, kehotamme asiakasta ottamaan yhteyttä hyvinvointialueeseen ja pyytämään palvelutarpeen arviointia.
- Kela käsittelee toimeentulotukihakemuksen 7 arkipäivän määräajassa. Kun asiakas odottaa pääsyä palvelutarpeen arviointiin, Kela voi alentaa perusosaa enintään 20 prosentilla.
 - Jos asiakasta ei tavoiteta tai asiassa on epäselvyyttä, tieto selvitetään hyvinvointialueelta.
- Jos asiakas ei kehotuksesta huolimatta korjaa toimintaansa eikä osallistu palvelutarpeen arviointiin ja kaikki muut toimeentulotukilaissa määritellyt perusosan alentamisedellytykset täyttyvät, perusosaa voidaan alentaa 40 %:lla.

Asiakas osallistuu palvelutarpeen arviointiin

- Ei alenneta enintään 40 %.
- Jos laiminlyönti edelleen jatkuu ja perusosan kaikki alentamisen edellytykset täyttyvät, Kela voi alentaa perusosaa enintään 20 %.

→ Tieto palvelutarpeen arviointiin osallistumisesta on perustoimeentulotuen ratkaisemiseksi välttämätön tilanteessa, jossa asiakkaan perusosan alentamista harkitaan enintään 40 %:lla.

**Huomioita toimeenpanon haastekohdista
ja kehitysmahdollisuuksista voimassa
olevan lain puitteissa**

Kelan tiedonsaantioikeus perustuu toimeentulotukilain 18 a § 1 mom.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada hyvinvointialueen sosiaalihuollon viranomaiselta pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät sosiaalihuollon viranomaisen hallussa olevat tiedot ja selvitykset. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sosiaalihuollon viranomaisilta ja veroviranomaisilta niiden henkilörekistereissä olevia salassa pidettäviä henkilötietoja asiakkaan suostumuksesta riippumatta, jos se on välttämätöntä tämän lain mukaisen toimeentulotukiasian käsittelemistä varten. Kansaneläkelaitoksen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tästä mahdollisuudesta.

- Kela pyytää perusosan alentamisen tilanteissa hyvinvointialueilta vain **välttämättömät tiedot**.
 - Tieto tarvitaan siitä, onko asiakkaalle varattu aika tai onko hän osallistunut palvelutarpeen arviointiin (kyllä tai ei).
- Hyvinvointialue voi toimittaa tietoja missä tahansa vaiheessa perusosan alentamisen prosessia.
- Kun hyvinvointialue toimittaa tarpeelliset tiedot Kelaan oma-aloitteisesti, Kelan tarve erillisille yhteydenotoille vähenee.

Toimita tiedot ensisijaisesti Kelmussa Lähetä asiakirja – toiminnolla. Voit myös soittaa Kelaan.

Palvelutarpeen arviointiin liittyvät aikataululliset haasteet

Kelan tulee lain mukaan ohjata asiakasta palvelutarpeen arviointiin ja ratkaista perustoimeentulotukihakemus 7 arkipäivässä.

Toimeentulotukilaissa palvelutarpeen arvioinnille ei ole perusosan alentamisen yhteydessä määritelty määräaika.

- Kelasta joudutaan käytännössä usein soittamaan ainoastaan kyllä/ei -tietoa hyvinvointialueilta. → Onko asiakkailla itsellään mahdollisuus toimittaa tositetta palvelutarpeen arvioinnin ajanvarauksesta? Tai muuta dokumenttia?
- Hyvinvointialueen kannattaa toimittaa tiedot ensisijaisesti Kelmun kautta
 - Tieto perusosan alentamisen päätöksestä toimitetaan aina Kelmun kautta hyvinvointialueelle eli myös silloin, jos perusosaa alennetaan 20 prosentilla.
 - Jos tämän tiedon perusteella tehdään palvelutarpeen arviointi ja kyllä/ei- tieto toimitetaan Kelaan, tämä otetaan huomioon, jos asiakas hakee perustoimeentulotukea jatkossa ja laiminlyönti jatkuu.
 - Tieto Kelaan tulee reaaliajassa, soittamisen tarve vähenee.

Hyvinvointialueen lausunto perusosan alentamiseen liittyen

Lakimuutosta koskeneessa hallituksen esityksessä 127/2022 vp, 15 §:n perustelut:

Koska Kela on toimivaltainen viranomainen perustoimeentulotukiasioissa, hyvinvointialueen lausunto ei sido Kelaa, mutta Kelan tulisi ottaa lausunnossa annettu selvitys perustoimeentulotukipäätöstä tehdessään huomioon.

Hyvinvointialue voi harkintansa mukaan ottaa kantaa asiakkaan perusosan alentamiseen. Se voi esimerkiksi esittää perustellun näkemyksen tai lausunnon siitä, onko perusosan alentaminen kohtuullista asiakkaan tilanteessa.

Miten tarpeettomia yhteydenottoja Kelan ja hyvinvointialueen välillä voitaisiin vähentää?

- Kela tarvitsee harkintaa varten näkemyksen perustelut
 - Mitkä ovat syyt, joiden vuoksi perusosaa ei ole kohtuullista alentaa asiakkaan tilanteessa?
 - Epäselvissä tilanteissa Kelan täytyy selvittää näkemystä tarkemmin hyvinvointialueelta.
- Kela tarvitsee myös tiedon, kuinka kauan hyvinvointialueen lausunto/näkemys on voimassa
 - Epäselvissä tilanteissa Kelan täytyy selvittää voimassa oloa hyvinvointialueelta.

Tiedot kannattaa toimittaa ensisijaisesti Kelmun kautta, sillä se vähentää soittamista.



Kiitos!